

SITOWISE

Ajokorttilain uudistuksen taloudelliset vaikutukset Tutkimussuunnitelman esittely

Noora Airaksinen, Sitowise
8.9.2020

Ajokorttilain uudistuksen keskeiset muutokset

- Ajokorttiopetuksen vaatimuksia kevennettiin ja opetuksen valinnaisuutta lisättiin. Tutkinnon merkitys kasvoi.
- Ajokortteja suorittaville asetettiin vaatimuksia turvallisuuspainotteisista koulutuksista ja ajo-opetuksesta.
- B-ajokortin suorittamisen monivaiheisuudesta luovuttiin. Lisänä tuli uusien kuljettajien rikkomusseurannan tehostaminen koulutusvaatimuksella.
- B-luokan ajokortin ikäpoikkeusluvan saantia helpotettiin ja lisäksi ammatillisessa kuljettajaopetuksessa opiskeleville B-luokan ajokortin vähimmäisiäksi tuli 17 vuotta.
- Opetuslupaopetuksessa opettajalta ei enää vaadita teoriakokeessa käyntiä eikä opetusautoa tarvitse muutoskatsastaa.
- Mopon kuljettajaopetukseen ei enää sisälly pakollista ajo-opetusta.
- Liikennetraktorien LT-ajokorttiluokka poistui ja traktorikortilla T ajettaviin ajoneuvoluokkiin tuli muutoksia.
- Ulkomaisten ajokorttien hyväksyminen Manner-Suomessa laajeni jo helmikuussa 2018.

Tutkimuksessa selvitetään ajokorttilain uudistuksen taloudellisia vaikutuksia, sisältäen vaikutukset autokoulualaan, kuljetusyrittäisiin, ajokortin suorittajiin ja viranomaisiin.

Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen raja

Viisi tutkimuskysymystä

1. Vaikutukset ajokortin suorittajiin: ajokortin hankkimisen yleisyys ja kustannukset.
  2. Vaikutukset autokouluihin ja ajoharjoitteluratoihin: taloudelliset vaikutukset, palveluiden alueellinen saatavuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys.
  3. Vaikutus ajo-opetuksen harmaaseen talouteen
  4. Vaikutukset kuljetusalan yrityksiin, erityisesti nuorten tulon alalle, sekä ajoneuvoja vuokraaviin yrityksiin.
  5. Vaikutukset viranomaisiin
- Tutkimus käsittää ajokorttiluokat, joiden opetusta, tutkintoa tai ajo-oikeuksia muutettiin lakiuudistuksessa eli luokat AM, A1 ja A2, A, **B**, T.
  - Tutkimuksen pääpaino on B-luokassa. Lisäksi tarkastellaan mahdollisia välillisiä vaikutuksia C- ja D-luokan ajokorttien suorittamiseen.

Menetelmät

- Taustatietona kuvataan lakimuutoksen tavoitteet ja perustelut sekä muut tarpeelliset taustat.
- Tilastoihin perustuvat vaikutusanalyysit tehdään ennen-jälkeen-tarkasteluina.
  - Tarkastelujaksoina käytetään esim. 1.1.2017-30.6.2018 (ennen) ja 1.7.2018 alkaen siihen saakka, kun tietoja on käytettävissä (jälkeen) tai vuositasolla 2017 (ennen) vs. 2019 (jälkeen).
- Ensisijaisesti hyödynnetään olemassa olevia tilastoja. Internet-kyselyllä ja haastatteluilla hankitaan lisä- ja vertailutietoa.
  - Kyselyä hyödynnetään tutkimuskysymyksissä 1 ja 2 tilastotietojen lisäksi. Kyselyn kohderyhmänä ovat autokoulut, ajoharjoitteluradat sekä muut mahdolliset lakisääteistä koulutusta tarjoavat liikenneturvallisuuustoimijat.
  - Haastatteluja puolestaan hyödynnetään täydentävänä menetelmänä erityisesti tutkimuskysymyksissä 3-5. Työssä varaudutaan yhteensä noin 20 tahon haastatteluun. Haastattelut tehdään Teams- tai puhelinhaastatteluina.

Tutkimuksessa hyödynnettäviä tilastoja ja tietolähteitä

- Tiedot kuljettajatutkintojen määristä ja läpäisyprosentista eri opetustavoilla, eri ikäryhmissä, alueilla ja ajokorttiluokissa. ([Traficomin tilastotietokanta](#) ja [tilastojen verkkosivut](#))
- Suomen väestö- ja työssäkäyntitilastot ([Tilastokeskus](#))
- Tutkinnon suorittajien ilmoittamat tiedot ajokorttiopetuksen määristä sekä tieto siitä, kuinka suuressa osassa ajokorttilupahakemuksista on liitteenä lääkärin lausunto (saadaan Traficomista).
- Tietoja lakiuudistusta edeltävistä ajokortin hinnoista (v. 2016) on saatavissa hallituksen [esityksestä](#) (HE 146/2017), jota käytetään pääasiallisena lähteenä. Uudistuksen jälkeisiä hintoja kootaan eri lähteistä.
- Uusien kuljettajien [seurantatutkimuksen](#) tiedot opetusmääristä ja -tavoista sekä autokoulujen asiakastyytyvyydestä (2018 ja 2019).
- Tiedot voimassa olevista, uusista ja peruutuista autokoululuvista (Traficom).
- [Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastot](#) (Tilastokeskus): tiedot kuljettajakoulutusta (tunnus 8553) tarjoavien yritysten määrästä, niiden tilinpäätöstiedoista sekä palkkakustannuksista. Tilastokeskus julkaisee ennakkotiedot vuodesta 2019 syyskuussa 2020.
- Tilastotiedot liikenneopettajien työllisyydestä (TEM).
- 17-vuotiaiden ikäpoikkeuslupien määrä ja arvio lupakäsittelyn vaatimista henkilötyövuosista sekä sähköisenä jätettyjen ajokorttilupahakemusten osuus (Traficom)

Tutkimuskysymys 1: Vaikutukset ajokortin suorittajiin, ajokortin hankkimisen yleisyys ja kustannukset

- Tarkastellaan suoritettujen tutkintojen sekä teoria- ja ajokokeen 1. kerran läpäisyprosentin määriä autokouluissa ja opetusluvalla
  - Tarkastelua alueellisesti, sukupuolittain sekä ikäryhmän kokoon suhteutettuna. Taustatietona esitetään ikäryhmien koon kehitys maan eri osissa ja se otetaan huomioon tulosten tulkinnassa.
- Mikäli muutoksia havaitaan, arvioidaan vaikutuksia nuorten työllisyyteen.
  - Uusien kuljettajien seurantatutkimukset 2018 ja 2019. Nuorten ajokortin omistamisen ja työllisyyden kehityksen tarkasteleminen rinnakkain (alueittain). Mahdolliset aiemmat tutkimukset.
- Ajokorttilain muutoksen mahdolliset välilliset vaikutukset C- ja D-kortin suorittamiseen
  - Kootaan tiedot C- ja D-korttien hankinnasta ikäryhmittäin olemassa olevista tilastoista ja selvitetään mahdollista olemassa olevaa tutkimustietoa aiheesta.
- Ajokortin hankintakustannukset ennen ja jälkeen lakimuutoksen opetusluvalla ja autokoulussa
  - Ajokortin hankkimisen kustannuksiin vaikuttavien tekijöiden kuvaus (autokoulu/opetuslupa) ennen ja jälkeen-tilanteissa
  - Hyödynnetään olemassa olevia tietoja (mm. hallituksen esitys: verkkoilmoitukset v. 2016 ja mahd. myöhemmin), autokoulujen ilmoittamat hintatiedot. Mahdollisesti tausta- ja vertailutietoa autokouluista/Autokoululiitosta.

Keskeisinä tutkimuskysymyksen 1 tuloksina esitetään

- kuvaus ajokorttiopetuksen vaatimuksista ja hintaan vaikuttavista tekijöistä ennen ja jälkeen ajokorttiuudistuksen
- muutokset autokoulussa ja opetusluvalla hankituissa ajokorteissa (tarkasteltavat ajokorttiluokat erikseen) sekä teoria- ja ajokokeen 1. kerran läpäisyprosentissa kokonaisuudessaan ja alueittain huomioiden ikäryhmän koko.
- muutokset opetuksen määrässä (autokoulu/opetuslupa)
- muutokset ajokortin hankintakustannuksissa (autokoulu/opetuslupa), myös alueellista tarkastelua mikäli saadaan luotettavaa vertailutietoa jälkeen -tilanteesta.
- arvio mahdollisista välillisistä vaikutuksista C- ja D-kortin hankintaan
- arvio mahdollisten muutosten vaikutuksista nuorten työllisyyteen

Tutkimuskysymys 2: Vaikutukset autokouluihin ja ajoharjoitteluratoihin

- Autokoulualan yritysrakenteen sekä eri toimijoiden markkinaosuuksien tarkastelu
  - Selvitetään mahdolliset muutokset autokoulualan yritysten taloudellisissa tunnusluvuissa: Tilastokeskuksen yritys- ja tilinpäätöstilastot (8553, kuljettajaopetusta tarjoavat yritykset). Selvitetään mahdollisuudet saada myös tarkempaa luokittelua ja tarvittaessa selvitetään muita tietolähteitä.
  - Autokoulujen ja ajoharjoitteluratojen määrät sekä muutokset autokoululuvuissa (alueittain).
  - Tulosten havainnollistaminen esim. tunnusluvuilla, suoritettut ajokortit/kuljettajakoulutusta tarjoavien yritysten liikevaihto.
- Palvelujen saavutettavuus
  - Tarkastellaan autokoulujen määrien muutoksia sekä autokoulujen määrää suhteessa ikäryhmän kokoon alueittain ennen ja jälkeen muutoksen.
- Työllisyysvaikutukset
  - Kootaan liikenneopettajien työllisyystietoja, kuten mm. työttömien liikenneopettajien määrä ennen ja jälkeen muutoksen, avoinna olevien työpaikojen määrä (jos mahdollista). Hyödynnetään TEMin tilastotietoja.

Täydentäviä tietoja muutoksen aiheuttamista taloudellisista vaikutuksista autokouluille ja ajoharjoitteluradoille selvitetään myös kyselyssä.

Keskeisinä tutkimuskysymyksen 2 tuloksina esitetään

- muutokset autokoulujen määrässä ja autokoululuvissa (voimassa olevat, uudet, perutut) alueittain
- muutokset autokoulujen määrässä suhteutettuna ikäryhmään alueittain
- muutokset kuljettajakoulutusta tarjoavien yritysten (tai erikseen autokoulut/ajoharjoitteluradat/muut) taloudellisissa tunnusluvuissa (mm. liikevaihto, henkilömäärä, palkkakustannukset) sekä muutokset liikevaihdossa/suoritetut ajokortit (erityisesti B kortti) alueittain
- muutokset liikenneopettajien työllisyydessä ja avoinna olevissa liikenneopettajien työpaikoissa (alueittain jos mahdollista)

Tutkimuskysymys 3: Vaikutukset ajo-opetuksen harmaaseen talouteen

- Tarkastellaan opetuslupaoppilaiden määrää opettajaa kohti ennen- ja jälkeen tilanteissa. Tarkastelua ja vertailua tehdään myös alueittain.
- Tarkastellaan alan liikevaihdon kehitystä ennen ja jälkeen lakiuudistuksen, erityisesti muutoksia suhteessa ajo-opetusmääriin.
- Tarvittavat tiedot saadaan Traficom ja Tilastokeskuksen tilastoista. Lisäksi työn alussa selvitetään, olisiko asiasta mahdollista saada luotettavaa tietoa tai arviota esimerkiksi yksittäisillä haastatteluilla.
- Tutkimuskysymyksen 3 tuloksena esitetään tarkasteluihin ja mahdollisiin haastatteluihin perustuva arvio muutoksen vaikutuksista harmaaseen talouteen.

Tutkimuskysymys 4: Vaikutukset kuljetusalan yrityksiin, erityisesti nuorten tuloon alalle, sekä ajoneuvoja vuokraaviin yrityksiin.

- Keskeinen tarkasteltava muutos on ammatillisessa kuljettajaopetuksessa opiskelevien B-luokan ajokortin vähimmäisikä 17 vuotta.
- Muita näkökulmia ovat traktorien ja kuorma-autojen välisen kilpailutilanteen muutokset erityisesti maa-aineskuljetuksissa sekä ulkomaisten ajokorttien laajemman hyväksynnän vaikutukset ajoneuvojen vuokraukseen.
- Haastattelut
  - alan etujärjestöt: SKAL, Linja-autoliitto, Autoalan Keskusliitto ja Suomen autovuokraamojen liito (SAL)
  - tarvittaessa paikallisyhdistykset tai -yritykset esimerkiksi Lapista, jossa mm. moottorikelkkavuokraus ulkomaisille matkailijoille on yleistä.
- Haastattelut tehdään Teams- tai puhelinhaastatteluina.
- Tutkimuskysymyksen 4 tuloksena esitetään järjestöjen haastatteluihin perustuva arvio vaikutuksista yrityksiin ja nuorten tuloon alalle.

Tutkimuskysymys 5: Vaikutukset viranomaisiin

- Viranomaistyön määrää on lisännyt erityisesti B-ajokortin ikäpoikkeuslupien määrän kasvu.
  - Hyödynnetään Traficomien tilastotietoa 17-vuotiaiden ikäpoikkeuslupien määrästä sekä arviota lupakäsittelyn vaatimista henkilötyövuosista. Tiedot kootaan ja vaikutukset kuvataan.
- Nykytiedon mukaan B-luokan ajokortin muuttuminen kolmevaiheisesta yksivaiheiseksi ei vaikuttanut Traficomien työmäärään, asia varmistetaan työn aikana
- Hallituksen esityksen (HE 146/2017) vaikutusarvioinnin mukaan Traficomiiin kohdistuisi tietojärjestelmävaikutuksia. Lisäksi uuden kuljettajan ajokieltoon määräämiseen tiukemman seuranta-ajan aikana tehdyistä teoista liittyvä koulutusvaatimus lisäisi poliisin tehtäviä ajokortin palauttamisen yhteydessä. Mahdollisesti myös muutokset kokeissa ja rekisterijärjestelmässä vaikuttavat viranomaisiin.
  - Vaikutukset selvitetään haastattelemalla keskeisiä viranomaisia
- **Tutkimuskysymyksen 5 tuloksena esitetään tilastotietoon ja haastatteluihin perustuva arvio vaikutuksista viranomaisiin.**

Aikataulu

Osavaihe	09/2020	10/2020	11/2020	12/2020	1/2021	2/2021
Kyselylomakkeen ja haastattelujen suunnittelu						
Tilastojen hankinta ja analysointi						
Kyselyn vastausaika						
Haastattelut						
Kyselyn ja haastatteluiden analysointi						
Raportointi						
Ohjausryhmän kokoukset	0			0		0

